

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 8.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.48>

УДК 330.34:351.82:005.21

Б.-П. О. Кошовий,

к. е. н, доцент, доцент кафедри демографії, трудових відносин і соціальної політики, ЗВО «Львівський університет бізнесу та права»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8550-0028>

ПРОБЛЕМНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ПОБУДОВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ ГАРМОНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ, ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ЗАВДАНЬ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІЇ

В.-Р. О. Koshovyi,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Demography, Labor Relations, and Social Policy, Institution of Higher Education «Lviv University of Business and Law»

PROBLEM-ORIENTED APPROACH TO THE DEVELOPMENT OF A SOCIO-ECONOMIC STRATEGY FOR HARMONIZING NATIONAL INTERESTS, SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS, AND THE TASKS OF ENSURING THE NATION'S INTELLECTUAL SECURITY

У сучасних умовах, коли знання, інновації та інтелектуальний капітал відіграють вирішальну роль у забезпеченні національної безпеки та сталого розвитку, питання інтелектуальної безпеки набувають особливого значення.

У цьому контексті проблемно орієнтований підхід до розробки соціально-економічної стратегії гармонізації національних інтересів і цілей сталого розвитку стає ключовим інструментом для забезпечення інтелектуальної безпеки нації. Стаття присвячена всебічному аналізу теоретичних та практичних аспектів цього підходу, з акцентом на методологічних особливостях і конкретних кроках щодо реалізації такої стратегії.

Автор доводить, що, незважаючи на методологічну правильність планування реформ за послідовністю від загального до конкретного, проблемно орієнтований підхід має низку переваг, особливо в умовах обмеженої інформації. Цей підхід дозволяє мінімізувати ризики та невизначеність, характерні для стратегічного планування, завдяки адаптивному та гнучкому реагуванню на зміни у зовнішньому середовищі. Водночас, застосування сучасних інформаційних технологій, таких як штучний інтелект та машинне навчання, сприяє підвищенню якості прийняття рішень у складних і динамічних умовах.

Автор акцентує увагу на інтеграції національних інтересів, цілей сталого розвитку та завдань щодо забезпечення інтелектуальної безпеки нації в єдину стратегію. Такий підхід передбачає розробку інтегративних соціально-політичних рамок, що об'єднує ці компоненти, а також координацію дій між різними секторами суспільства і держави.

In the contemporary context, where knowledge, innovation, and intellectual capital play a crucial role in ensuring national security and sustainable development, the issue of intellectual security has gained particular significance. Within this framework, the problem-oriented approach to developing a socio-economic strategy that harmonizes national interests and sustainable development goals becomes a key instrument for securing the nation's intellectual safety. This article is dedicated to a comprehensive analysis of the theoretical and practical aspects of this approach, with a focus on the methodological features and specific steps required to implement such a strategy.

The problem-oriented approach suggests abandoning the traditional sequence of reform planning that progresses from the general to the specific, instead emphasizing the identification and resolution of specific issues at the initial stages. The study establishes that the successful implementation of a strategy for harmonizing national interests, sustainable development goals, and tasks related to ensuring national intellectual security depends on a comprehensive approach that includes several key stages. Defining the vision and principles is the first and foremost step, forming the basic paradigm for all subsequent actions. The next stage involves setting specific goals that adhere to SMART criteria and are based on the overall vision and principles. Following this, the identification of stakeholders involved in the reform process takes place, along with the planning and development of strategies that encompass resource allocation and the establishment of timelines. The implementation of these plans and strategies requires the coordination of actions among all interested parties, as well as the monitoring of progress and adaptation to new conditions.

The author argues that, despite the methodological correctness of reform planning according to a sequence from the general to the specific, the problem-oriented approach offers several advantages, particularly in conditions of limited information. This approach allows for the minimization of risks and uncertainties characteristic of strategic planning through adaptive and flexible responses to changes in the external environment. At the same time, the application of modern information technologies, such as artificial intelligence and machine learning, contributes to improving the quality of decision-making in complex and dynamic conditions.

The author emphasizes the integration of national interests, sustainable development goals, and tasks related to ensuring intellectual security into a unified strategy. This approach involves the development of integrative socio-political frameworks that unify these components and the coordination of actions between different sectors of society and the state.

Ключові слова: соціально-економічна стратегія, інтелектуальна безпека, національні інтереси, сталий розвиток, проблемно орієнтований підхід, глобальні виклики.

Keywords: socio-economic strategy, intellectual security, national interests, sustainable development, problem-oriented approach, global challenges.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку світової спільноти характеризується значним підвищенням ролі знань, інновацій та інтелектуального капіталу в забезпеченні національної безпеки та сталого розвитку. У цих умовах інтелектуальна безпека нації стає не лише складовою загальної системи національної безпеки, але й критичним фактором, що визначає конкурентоспроможність та стійкість держави на міжнародній арені.

Забезпечення інтелектуальної безпеки вимагає нових підходів до формування соціально-економічної стратегії, яка повинна гармонізувати національні інтереси з глобальними цілями сталого розвитку. Проблемно орієнтований підхід дозволяє комплексно оцінити загрози та виклики в сфері інтелектуальної безпеки, виявити ключові напрями розвитку, а також сформулювати конкретні заходи щодо їх реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти стратегічного управління у соціально-економічних системах досліджували Воронов О. І., Жиляєв І. Б., Лаптев В. І., Половцев О. В., Радченко О. В., Рогатинський Р. М., Шаров С. В., Титаренко А. М. Разом з тим, у сучасних дослідженнях практично відсутні спроби обґрунтування соціально-економічної стратегії гармонізації національних інтересів, цілей сталого розвитку та завдань щодо забезпечення інтелектуальної безпеки нації, зокрема і у аспекті проблемно орієнтованого підходу, що підтверджує актуальність дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Ця стаття присвячена аналізу теоретичних та практичних аспектів побудови соціально-

економічної стратегії гармонізації національних інтересів і цілей сталого розвитку з акцентом на забезпечення інтелектуальної безпеки нації. Особлива увага приділена питанням інтеграції інтелектуальної безпеки в загальнодержавну стратегію, що дозволяє створити умови для сталого розвитку та збереження національного інтелектуального потенціалу в умовах глобальних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі розбудови соціально-економічного механізму досягнення інтелектуальної безпеки нації у парадигмі сталого розвитку вищенаведені принципи відіграють визначальну роль, оскільки вони постають методологічним орієнтиром, каркасом майбутніх реформ. Тим не менш, слід зважити на не завжди успішний досвід реформування у регулюванні тих чи інших категорій суспільних відносин в Україні, особливо таких, що стосуються абстрактних феноменів, складних для оцінювання і класифікації. Такі реформи, чи, радше, їх спроби, традиційно оформлювались у вигляді державних концепцій або стратегій, які, зрештою, не приводили до конкретних результатів [1].

Алгоритм соціально-економічних реформ може бути представлений як послідовність етапів, кожен з яких відіграє ключову роль у плануванні та реалізації реформ. Розглянемо детальніше ці етапи, включаючи визначення візії та принципів, встановлення цілей, ідентифікацію суб'єктів і очікуваних результатів, а також інші важливі елементи процесу.

1. Визначення візії та принципів – визначення довгострокового бачення того, куди має рухатися суспільство або економіка країни після проведення реформ, включаючи формулювання ключових принципів, які будуть керувати всіма подальшими діями, наприклад справедливість, сталість, ефективність.

2. Встановлення цілей – цілі реформ повинні бути конкретними, вимірюваними, досяжними, реалістичними та обмеженими в часі (SMART критерії). Цей етап передбачає визначення конкретних цілей, які мають бути досягнуті, і є прямим наслідком визначеної візії та принципів.

3. Ідентифікація суб'єктів – визначення всіх зацікавлених сторін, які будуть задіяні або потраплять під вплив реформ.

4. Планування та розробка стратегій – розробка конкретних стратегій та плани дій для досягнення встановлених цілей, включаючи вибір методів і інструментів впровадження реформ, розподіл ресурсів, встановлення часових рамок.

5. Реалізація – ефективне впровадження планів та стратегій через координацію дій усіх зацікавлених сторін, моніторинг прогресу та адаптація до змінених умов.

6. Оцінка та коригування – регулярна оцінка результатів реформ дозволяє вчасно ідентифікувати проблеми та коригувати курс дій. Важливо також зібрати зворотній зв'язок від зацікавлених сторін для удосконалення процесу реформ.

7. Забезпечення сталості – на цьому етапі необхідно забезпечити, що здобутки реформи є сталими в довгостроковій перспективі, включаючи розробку механізмів моніторингу та підтримки, а також будівництво інституційної спроможності.

Алгоритм може модифікуватись залежно від конкретного контексту та обставин, але загальний підхід зазвичай залишається схожим. Успіх соціально-економічних реформ залежить не тільки від ефективного планування та впровадження, але й від здатності адаптуватися та відповідати на зміни в динамічному середовищі [2].

На даному етапі дослідження у контексті формування рекомендацій щодо розбудови соціально-економічного механізму досягнення інтелектуальної безпеки нації у парадигмі сталого розвитку ми розглянемо ключову проблему теоретичного і методологічного характеру, а саме – співвідношення принципів і цілей означеного механізму.

Суть цієї проблеми полягає у наступному. Методологічно коректна послідовність планування соціально-економічних реформ полягає у визначенні загальних рамок реформ (парадигми), конкретизації принципів

реформ (нормативізації керівних начал), й лише відтак – формулюванні цілей реформ. Послідовність ініціюється з визначення загальних рамок реформ, що означає установлення базової парадигми, в межах якої будуть розроблені та впроваджені всі подальші ініціативи. Цей процес передбачає глибоке розуміння існуючої соціально-економічної системи та чітке визначення бажаного напрямку її трансформації. Наступним кроком є конкретизація принципів реформ, яка вимагає нормативізації керівних начал, що слугують основою для формулювання політик та стратегій. Цей етап передбачає встановлення правил та критеріїв, що забезпечують послідовність та однозначність прийняття рішень у процесі реалізації реформ. Формулювання цілей реформ є кульмінацією цього процесу, оскільки воно передбачає встановлення конкретних, вимірних, досяжних, релевантних та часово обмежених завдань, що впливають з прийнятої парадигми та принципів. Цей крок забезпечує чіткий напрямок для подальших дій, обумовлюючи специфіку планування, впровадження та моніторингу реформ.

Безумовно, подальшими кроками є визначення відповідальних суб'єктів, деталізація прикладних кроків, моніторинг результатів і так далі. Однак, у даній послідовності ще до моменту визначення виконавців приховано деяку методологічну неповноту, що проявляється лише у моменті реалізації заходів. Природа зазначеної неповноти вкрай проста – її джерелом є неповнота інформації. Відомо, що інформація у процесі прийняття рішень завжди залишається неповною.

У процесі прийняття рішень, незалежно від контексту або області застосування, інформація, яка стоїть в основі цього процесу, інтринсично неповна. Це пояснюється обмеженими ресурсами, обмеженнями часу для збору даних та фундаментальною непередбачуваністю майбутніх подій. Ключовим аспектом цієї проблематики є принцип невизначеності, який накладає обмеження на здатність повною мірою оцінити всі потенційні варіанти та їхні наслідки [3].

Неповнота інформації вимагає від осіб, що приймають рішення, врахування елементів ризику та невизначеності при аналізі можливих сценаріїв. Особливо це стосується стратегічного планування та управління, де рішення мають далекосяжні наслідки. Наявність неповної інформації також підкреслює необхідність застосування гнучких методологій та адаптивного планування, що дозволяють оперативно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі [3, С. 87].

Важливим аспектом у контексті неповної інформації є розробка механізмів прийняття рішень, які оптимізують результати з урахуванням наявних даних. Це означає, що процеси прийняття рішень мають бути оснащені методами оцінки й аналізу ризиків, а також стратегіями мінімізації потенційних негативних наслідків. Теорія ігор, байєсівський аналіз та інші квантитативні методи часто використовуються для підвищення якості рішень у умовах невизначеності [4, С. 97-98].

Науковий підхід до розуміння та адаптації до неповної інформації в процесі прийняття рішень також включає розвиток і впровадження інноваційних інформаційних технологій. Штучний інтелект та машинне навчання, зокрема, надають можливості для аналізу великих обсягів даних та ідентифікації закономірностей, які можуть не бути очевидними для людського аналітика [5]. Втім, навіть при використанні таких технологій, повна відсутність невизначеності недосяжна, що підкреслює важливість розвитку навичок критичного мислення та гнучкості в процесі прийняття рішень.

Саме фактор неповноти інформації призводить до ієрархічного упорядкування від визначення візії (загальної картини реформ) через принципи до конкретних цілей. На рівні візії, як найбільш абстрактному, вимоги до повноти інформації є найнижчими, на етапі формулювання цілей – найвищими. Таким чином «за лаштунками» процесу переходу від візії через принципи до цілей відбувається тіньовий процес акумулювання інформації, що дозволяє зсуватись рівнями абстракції від найвищого до найнижчого.

Утворюється вкрай складний механізм, помилка у одному з елементів якого призводить до неефективності усієї системи. Навіть якщо припустити відсутність людського, фінансового, політичного фактору, така помилка неодмінно трапляється у зв'язку з фактором часу – від моменту обґрунтування візії до формулювання цілей проходить надто багато часу, протягом якого змінюються інші визначальні фактори.

Чи можлива організація реформи у зворотному процесі? Безумовно, для цього існує проблемно орієнтований підхід [7–9]. Проблемно орієнтований підхід представляє собою методологічну стратегію, яка відкидає традиційну послідовність планування від загального до конкретного, натомість пропонуючи сходження від конкретного до загального. Цей підхід розпочинається з чіткого визначення цілей, виходячи з ідентифікованих проблем або потреб, а потім переходить до формулювання принципів, які повинні керувати досягненням цих цілей, завершуючись розробкою загальної візії, що охоплює інтеграцію цілей та принципів у більш широкий контекст.

На початковому етапі, визначення цілей базується на глибокому аналізі існуючого стану та визначенні ключових проблемних зон, які потребують втручання. Цей процес вимагає збору та аналізу даних, експертних оцінок та врахування досвіду. Цілі формулюються з огляду на специфічні виклики та потреби, що забезпечує їхню реалістичність та зорієнтованість на практичні результати.

Другий етап включає розробку принципів, які повинні лежати в основі рішень та дій для досягнення визначених цілей. Принципи слугують як нормативні орієнтири, визначаючи критерії правильності та ефективності вибраних методів та підходів. Вони відображають загальноприйняті цінності, етичні норми та професійні стандарти, забезпечуючи консистентність та обґрунтованість підходу.

На завершальному етапі, формулювання загальної візії відбувається на основі інтеграції цілей та принципів в єдине цілісне бачення. Візія відображає бажаний кінцевий стан, який є результатом впровадження

реформ або змін, ініційованих в рамках проблемно орієнтованого підходу. Це бачення стає керівною зіркою для всіх подальших стратегічних планів та дій, забезпечуючи їх спрямованість і послідовність.

Проблемно орієнтований підхід, таким чином, дозволяє більш точно відповідати на конкретні виклики та потреби, ефективно використовуючи ресурси та сприяючи розробці змістовних, впливових стратегій. Цей підхід наголошує на значенні гнучкості, адаптивності та орієнтації на реальні умови та обставини, що є критично важливими аспектами в управлінні складними системами та процесами.

Хоча проблемно орієнтований підхід демонструє ефективність у певних контекстах, його застосування до складних соціально-економічних проблем виявляє значні недоліки, що обумовлені як особливостями самого підходу, так і складністю та взаємозв'язком соціально-економічних систем:

- обмежена перспектива цього підходу, що призводить до зосередження уваги на окремих проблемах, ігноруючи ширший контекст або приховані фактори, які суттєво впливають на ситуацію. Такий вузький фокус неминуче спричиняє неповне або спотворене розуміння проблеми.

- ризик субоптимізації – рішення, прийняті в межах цього підходу, можуть бути оптимальними для конкретної проблеми, але виявлятися неефективними для системи в цілому. Це призводить до субоптимізації, коли вирішення однієї частини системи створює проблеми для інших її частин.

- недостатнє врахування взаємозв'язків між компонентами соціально-економічних систем, що ускладнює ідентифікацію та вирішення основних причин проблем.

- короткострокова перспектива підходу – орієнтованість на вирішення нагальних проблем призводить до нехтування довгостроковими наслідками та стратегічним плануванням, що створює нові проблеми в майбутньому.

- складність узгодження інтересів різних зацікавлених сторін – рішення, спрямовані на вирішення конкретної проблеми, можуть не враховувати або

навіть суперечити інтересам інших груп, що ускладнює досягнення консенсусу.

– складність адаптації до змін – у швидко змінюваному соціально-економічному середовищі проблемно орієнтований підхід демонструє недостатню гнучкість, оскільки вимагає повторного аналізу та переформулювання цілей і принципів у відповідь на кожну нову проблему.

Усвідомлення цих обмежень є критично важливим для розробників політики та менеджерів, які працюють зі складними соціально-економічними викликами. Ефективне вирішення таких проблем вимагає комплексного підходу, що інтегрує проблемно орієнтовану стратегію з ширшими аналітичними рамками та стратегічним плануванням.

Запропоноване обґрунтування методологічних обмежень має на меті чітко прояснити обрання альтернативного підходу щодо визначення цілей соціально-економічного механізму досягнення інтелектуальної безпеки нації у парадигмі сталого розвитку. Отже, з урахуванням попередніх результатів, пропонуємо на відміну від наявних підходів щодо розробки цілей для стратегії реформ на основі як підходу сходження від загального до конкретного, так і від конкретного до загального, використовувати підхід, що має у своїй основі нелінійну гармонізацію.

Цей підхід полягає у відмові від стандартної послідовності візії-принципи-цілі на користь гармонізації національних інтересів, цілей сталого розвитку і завдань щодо забезпечення інтелектуальної безпеки нації. Підхід припускає інтегративне бачення розробки та реалізації політики, де кожен з елементів – національні інтереси, сталий розвиток і інтелектуальна безпека – розглядаються як взаємопов'язані та взаємозалежні складові, що вимагають комплексного підходу до планування та виконання.

Національні інтереси формують стратегічну основу, навколо якої організовуються інші аспекти розробки політики. Вони визначають довгострокові цілі нації в сферах економічного розвитку, зовнішньої

політики, оборони та безпеки, культурної ідентичності, та інших ключових доменів.

Цілі сталого розвитку, згідно з цим підходом, інтегруються у національну стратегію таким чином, щоб забезпечити баланс між економічним зростанням, соціальною справедливістю та охороною навколишнього середовища. Це передбачає адаптацію глобальних цілей сталого розвитку до місцевих умов та потреб, що вимагає глибокого розуміння місцевих соціально-економічних контекстів.

Завдання забезпечення інтелектуальної безпеки нації розглядаються як критично важливі для збереження національної ідентичності, культурного розвитку, захисту інтелектуальної власності та забезпечення безпеки державних та приватних інформаційних ресурсів. Це передбачає розробку та впровадження політик, що спрямовані на захист від зовнішніх та внутрішніх загроз, включаючи кібератаки, шпигунство, інформаційні війни та інші форми інтелектуальної агресії.

Інтеграція цих трьох компонентів вимагає трансдисциплінарного підходу [Атаманчук]. Такий підхід дозволяє досягати синергії між різними сферами політики та забезпечує адаптивність та гнучкість в управлінні змінами в динамічному глобальному середовищі. Ключовим недоліком такого інтегративного підходу є складність координації між різноманітними зацікавленими сторонами та потенційна конфліктність цілей різних груп. Водночас, він пропонує обіцянку більш стійкого та безпечного розвитку, що враховує широкий спектр інтересів та завдань національної політики.

Стратегія гармонізації національних інтересів, цілей сталого розвитку та завдань щодо забезпечення інтелектуальної безпеки нації вимагає комплексного підходу, який інтегрує різні сфери національної політики та стратегічного планування. Ключові елементи такої стратегії включають наступні елементи:

1. Інтегративна політична рамка – розробка інтегративної політичної рамки, яка об'єднує національні інтереси, цілі сталого розвитку та

завдання інтелектуальної безпеки, забезпечуючи їх взаємопідтримку та синергію.

2. Стратегічне планування – встановлення довгострокових стратегічних цілей, які відображають баланс між зростанням та сталістю, соціальною справедливістю, охороною навколишнього середовища та інтелектуальною безпекою.

3. Стейкхолдерська взаємодія – залучення та координація з усіма зацікавленими сторонами, включаючи урядові агенції, приватний сектор, академічні кола, громадськість та міжнародні партнери для забезпечення широкої підтримки та співпраці.

4. Флексибільність і адаптивність – розробка механізмів для гнучкості та адаптивності стратегії, що дозволяє оперативно реагувати на зміни у міжнародному та національному контексті.

5. Інновації та технологічний розвиток – стимулювання інновацій та технологічного розвитку з метою підтримки сталого розвитку та зміцнення інтелектуальної безпеки.

6. Освітня та культурна політика – розробка та впровадження освітніх та культурних програм для підвищення обізнаності громадськості щодо значення сталого розвитку та інтелектуальної безпеки.

7. Регулятивні механізми – встановлення ефективних регулятивних механізмів для захисту інтелектуальної власності, забезпечення кібербезпеки та регулювання використання природних ресурсів.

8. Моніторинг і оцінка – впровадження систем моніторингу та оцінки для відстеження прогресу у досягненні стратегічних цілей та адаптації політики згідно з отриманими результатами.

9. Міжнародна співпраця – розширення міжнародної співпраці для підтримки глобальних цілей сталого розвитку та забезпечення колективної інтелектуальної безпеки.

Реалізація такої стратегії вимагає комплексного підходу, що заснований на багатогранному аналізі, стратегічному плануванні та глибокому розумінні національних та глобальних викликів.

У контексті стратегії, спрямованої на гармонізацію національних інтересів, цілей сталого розвитку та завдань забезпечення інтелектуальної безпеки нації, основною ціллю є створення соціально-економічного механізму, який забезпечує інтелектуальну безпеку в рамках парадигми сталого розвитку. Ця ціль може бути розбита на кілька підцілей:

1. Розвиток інноваційного економічного простору:

- підтримка наукових досліджень та розробок – зосередження уваги на фінансуванні досліджень та розробок у ключових секторах, які можуть сприяти інтелектуальній безпеці та сталому розвитку.

- стимулювання інновацій у приватному секторі – запровадження податкових пільг та грантів для стимулювання інноваційної діяльності серед малого та середнього бізнесу.

2. Забезпечення доступу до якісної освіти

- розширення освітніх програм – розробка та впровадження освітніх програм, що сприяють розумінню важливості інтелектуальної безпеки та сталого розвитку.

- підтримка професійної перепідготовки – створення програм для підвищення кваліфікації та перепідготовки спеціалістів відповідно до змін на ринку праці.

3. Посилення інтелектуальної власності та кібербезпеки

- удосконалення законодавства – оновлення законодавчої бази для захисту інтелектуальної власності та забезпечення ефективного використання і захисту інтелектуального капіталу.

- підвищення рівня кібербезпеки – реалізація комплексних заходів для зміцнення національної кібербезпеки, включаючи захист інфраструктури критично важливих об'єктів.

4. Сприяння сталому ресурсному менеджменту

- ефективне використання природних ресурсів – розробка стратегій ефективного та сталого використання природних ресурсів, що мінімізують екологічний вплив.

- підтримка зеленої енергетики – стимулювання розвитку та впровадження відновлюваних джерел енергії.

5. Розширення міжнародної співпраці

- участь у міжнародних програмах – активна участь у міжнародних програмах та ініціативах, спрямованих на підтримку сталого розвитку та інтелектуальної безпеки.

- співпраця у сфері обміну знаннями – розвиток двосторонніх та багатосторонніх партнерств для обміну знаннями, технологіями та найкращими практиками.

Кожна з цих підцілей вимагає цілеспрямованих дій та координації між різними галузями уряду, приватним сектором, академічними установами та громадськістю, а також міжнародними партнерами, для досягнення загальної мети – гармонізації національних інтересів, цілей сталого розвитку та завдань інтелектуальної безпеки.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Успішна реалізація стратегії гармонізації національних інтересів, цілей сталого розвитку та завдань щодо забезпечення інтелектуальної безпеки нації вимагає комплексного підходу, що враховує соціальні, економічні, екологічні та безпекові аспекти. Важливо, щоб соціально-економічні реформи, спрямовані на досягнення цих цілей, були послідовно й логічно структуровані, починаючи з визначення візії та принципів, встановлення конкретних цілей, ідентифікації суб'єктів, розробки стратегій, їх реалізації та подальшого моніторингу і коригування. Доведено, що неповнота інформації у процесі прийняття рішень є невід'ємною частиною будь-якої стратегії, що потребує врахування елементів ризику та невизначеності. Це підкреслює важливість застосування гнучких методологій та адаптивного планування, що дозволяє оперативно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі. Відповідно,

інноваційні інформаційні технології, такі як штучний інтелект та машинне навчання, можуть підвищити якість рішень у таких умовах.

Встановлено, що методологічна послідовність планування соціально-економічних реформ повинна починатися з визначення загальних рамок реформ, включаючи встановлення базової парадигми, конкретизацію принципів та формулювання конкретних цілей. Проте, для ефективної реалізації реформ, необхідно враховувати методологічну неповноту, що проявляється у процесі накопичення інформації та прийняття рішень на основі неповних даних.

Доведено, що проблемно орієнтований підхід, який передбачає сходження від конкретного до загального, може бути ефективним у деяких контекстах, але має значні недоліки при застосуванні до складних соціально-економічних проблем. Зокрема, він може призводити до субоптимізації, ігнорування взаємозв'язків між компонентами системи та короткострокової перспективи.

Встановлено, що інтеграція національних інтересів, цілей сталого розвитку та завдань щодо забезпечення інтелектуальної безпеки нації вимагає трансдисциплінарного підходу. Такий підхід дозволяє досягати синергії між різними сферами політики та забезпечує адаптивність і гнучкість в управлінні змінами в динамічному глобальному середовищі. Основним недоліком цього підходу є складність координації між різноманітними зацікавленими сторонами та потенційна конфліктність цілей різних груп.

Перспективи подальших розвідок включають пошуки шляхів економічного обґрунтування та нормативного закріплення шляхів реалізації стратегії гармонізації національних інтересів, цілей сталого розвитку та завдань. Забезпечення інтелектуальної безпеки нації вимагає розробки нормативно-правової бази, яка визначатиме основні принципи, цілі та механізми реалізації стратегії. Нормативне затвердження та послідовна реалізація стратегії забезпечать її ефективність та стійкість, що сприятиме

досягненню національних інтересів, забезпеченню сталого розвитку та зміцненню інтелектуальної безпеки.

Література

1. Аналіз державних стратегічних документів щодо врахування адаптованих для України Цілей Сталого Розвитку до 2030 року. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/64d4fc7b853b3ecb97c77eb3ba28988117dcd32e842aa055bc802d28dfffce79.pdf>
2. Рогатинський Р. М. Симбіоз соціально-економічних та безпекових стратегій – шлях до успіху та прогресу. *Інновації: соціально-економічні та безпекові стратегії розвитку*: Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті почесного професора ТНТУ імені Івана Пулюя, академіка НАН України М. Г. Чумаченка (23 березня 2018 року). Тернопіль: ТНТУ, 2018. С. 7–8.
3. Титаренко А. М. Система прийняття рішень для навігації в середовищах з неповною інформацією: дипломна робота ... бакалавра: 6.040303 Системний аналіз. Київ, 2019. 120 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/323534691.pdf>
4. Воронов О. І. Моделювання процесів прийняття рішень у сфері публічного управління. *Право та державне управління*. 2015. № 3. С. 84–91.
5. Половцев О. В. Вибір методів прийняття рішень для СППР в державному управлінні. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління*. 2010. № 1. С. 88-98. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvamu_upravl_2010_1_14.pdf
6. Шаров С. В. Сучасний стан розвитку штучного інтелекту та напрямки його використання. *Українські студії в європейському контексті*. 2023. № 6. С. 136. http://obrii.org.ua/usec/storage/conference/zb_vol6_2023.pdf#page=137
7. Лаптев В. І. Сутність розвитку людських ресурсів: проблемно-орієнтований підхід. Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця : матеріали міжнар. науково-практ. конф. (30–31 трав. 2019р.). Х.: ДІСА ПЛЮС, 2019. С. 343–344. URL:

http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/21221/1/Ляптев_тези2%20%281%29.pdf

8. Радченко О. В. Проблемно-орієнтований підхід до формування та реалізації державної політики у сфері вищої освіти. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/432/1/17.pdf#page=12>

9. Жилияєв І. Б. Розробка методу проблемно-орієнтованого аналізу потенціалу виконавців стратегічних проектів. *Сучасні підходи до управління підприємством: збірник наукових праць*. (2018). № 3. С. 113–128. URL: <http://spu.fmm.kpi.ua/article/download/142572/140038>

References

1. Instytut suspilno-ekonomichnykh doslidzhen (2017), *Analiz derzhavnykh stratehichnykh dokumentiv Ukrainy shchodo vrakhuvannia adaptovanykh dlia Ukrainy Tsilei Staloho Rozvytku do 2030 roku: Rezyume analitychnoi dopovidi* [Analysis of Ukraine's Strategic Documents Regarding the Consideration of Adapted Sustainable Development Goals for Ukraine until 2030: Summary of the Analytical Report], Kyiv, Ukraine, available at: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/64d4fc7b853b3ecb97c77eb3ba28988117dcd32e842aa055bc802d28dfffce79.pdf> (Accessed 13 August 2024).

2. Rohatynskyi, R. M. (2018), “Symbiosis of socio-economic and security strategies – a path to success and progress”, *Zbirka dopovidej na VII Vseukrainskij naukovo-praktychnii konferentsii pamiati pochesnogo profesora TNTU imeni Ivana Puliuia, akademika NAN Ukrainy MG Chumachenka: „Innovatsii: sotsialno-ekonomichni ta bezpekovi strategii rozvytku”* [Innovations: socio-economic and security strategies of development: Materials of the VII All-Ukrainian scientific and practical conference in memory of honorary professor of the Ukrainian National Technical University named after Ivan Pulyuy, academician of the National Academy of Sciences of Ukraine M. H. Chumachenko], TNTU, Ternopil', Ukraine, pp. 7-8.

3. Tytarenko, A. M. (2019), “Decision-making system for navigation in environments with incomplete information”, available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/323534691.pdf> (Accessed 13 August 2024).

4. Voronov, O. I. (2015), “Modeling of decision-making processes in public administration”, *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, vol. (3), pp. 84-91.

5. Polovtsev, O. V. (2010), "Selection of Decision-Making Methods for DSS in Public Administration", *Naukovyi visnyk Akademii munitsypalnoho upravlinnia. Serii: Upravlinnia*, vol. (1), pp. 88-98, available at: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvamu_upravl_2010_1_14.pdf (Accessed 13 August 2024).
6. Sharov, S. V. (2023), "Current State of Artificial Intelligence Development and Its Applications", *Ukrainski studii v yevropeiskomu konteksti*, vol. 6, p. 136, available at: http://obrii.org.ua/usec/storage/conference/zb_vol6_2023.pdf#page=137 (Accessed 13 August 2024).
7. Laptiev, V. I. and Laptev, V. I. (2019), "The Essence of Human Resources Development: Problem-Oriented Approach", available at: http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/21221/1/%D0%9B%D0%B0%D0%BF%D1%82%D1%94%D0%B2_%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B82%20%281%29.pdf (Accessed 13 August 2024).
8. Radchenko, O. V. "A problem-oriented approach to the formation and implementation of state policy in the field of higher education", available at: <http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/432/1/17.pdf#page=12> (Accessed 13 August 2024).
9. Zhyliayev, I. B. (2018), "Development of a Problem-Oriented Analysis Method for Evaluating the Potential of Strategic Project Executors", *Zbirnyk naukovykh prats "Suchasni pidkhody do upravlinnia pidpriemstvom"*, vol. (3), pp. 113-128, available at: <http://spu.fmm.kpi.ua/article/download/142572/140038> (Accessed 13 August 2024).

Стаття надійшла до редакції 13.08.2024 р.